

## احساس امنیت زنان با توجه به طراحی کالبدی در پارک سیفیه ملایر

سنبل حاتمی<sup>۱</sup> سارا جالیان<sup>۲\*</sup>

۱- دانشجوی دکتری معماری دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان، ایران.

۲- استادیار گروه معماری دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان، ایران.

### چکیده:

رشد شهرها و افزایش جمعیت، سبب تغییر ساختار و عدم تعادل میان کالبد شهر و طبیعت شد و افزایش نیاز افراد به مکان‌های عمومی را جهت گذران اوقات و کسب آسایش دربرداشت. پارک‌ها بمنظور برقراری تعادل در پیکره شهری و طبیعت به وجود آمدند. اما باگذر زمان و پر رونق شدن مکان‌ها؛ پارک‌ها به مکان جرم و جنایت نیز تبدیل و عدم امنیت لازم، استفاده برای همه اقشار را با مشکلاتی روبرو ساخت؛ همین امر سبب بوجود آمدن زنجیره تحقیقاتی در زمینه بررسی امنیت و مشکلات پارک‌ها شد. هدف این مقاله، بررسی امنیت زنان در پارک سیفیه ملایر، طبق مؤلفه‌های طراحی CPTED است. روش پژوهش، کیفی- کمی، تحلیل محتوای بر اساس متون پژوهش‌های پیشین و تبیین نتایج حاصل از تحلیل‌ها در مطالعه نمونه موردی بوده و برای بالا رفتن دقت، از (برداشت اول شخص) با رویکرد پدیدارشناسانه، نمونه‌گیری تصادفی و تکمیل پرسشنامه استفاده شده، تحلیل داده‌ها با روش رگرسیون، آزمون T انجام می‌شود. ضرورت انجام تحقیق؛ بررسی امنیت، جلوگیری از ناامنی و تأثیر طراحی محیط بر امنیت زنان است. نهایتاً میان امنیت و حضور زنان همبستگی نسبتاً قوی تأیید شد، تقویت شاخه‌های همبسته، امنیت بانوان را بیشتر و حضور آنان در پارک را پررنگ‌تر خواهد کرد.

**واژه های کلیدی:** احساس امنیت، امنیت، جرم، فضای سبز شهری، پارک

\* نویسنده رابط: Jalaliansara@yahoo.com

**مقدمه:**

رشد روزافزون جمعیت و گسترش شهرها نیاز به مکان‌های عمومی را بیشتر کرد؛ تا افراد به دور از هیاهوی مراکز شهری و دغدغه‌های روزمره، ساعاتی در این مکان‌ها با خانواده یا تنها در مجاورت طبیعت بگذرانند. در گذشته مرکز محله‌ها، فضاهای شهری جهت تجمع و فرصت تعاملات اجتماعی بوده؛ افراد در همه رده‌های سنی اوقات فراغت خود را در این مکان‌ها سپری می‌کردند. امروزه با افزایش جمعیت و گسترده شدن شهرها مرکز محله‌ها جایگاه خود را از دست داده‌اند؛ طراحان و برنامه‌ریزان شهری با فکر محیط‌هایی به‌منظور تأمین نیازهای روحی و جسمی افراد؛ به طراحی فضاهای سبز شهری پرداختند. اکثر این مکان‌ها در بسترهای طبیعی و برخی به‌صورت انسان-ساخت طراحی و احداث شدند؛ اما پارک‌ها علاوه بر مهیا شدن محیطی برای بهبود شرایط جسمی و روحی، مشکلاتی را نیز به همراه دارند.

پارک‌ها همچنین به بستری برای جرم و جنایت یا ایجاد رعب و وحشت و سلب امنیت افراد تبدیل شده؛ که باعث اختلال در استفاده از این محیط‌ها می‌شود. رونق و عدم رونق این قبیل مکان‌ها وابستگی کامل با حضور و چگونگی ارتباط افراد با محیط اطرافشان دارد. در واقع حضور افراد و نحوه حضور در این مکان‌ها به‌نوعی سبب به وجود آمدن احساس امنیت یا اغتشاش است. کالبد مکان‌ها نیز می‌تواند در بروز رفتارهای مجرمانه مؤثر باشد. پارک‌هایی که دارای کالبد‌های پیچیده باشند بیشتر از طراحی‌های ساده زمینه بروز رفتارهای مجرمانه را فراهم می‌آورند، همچنین افراد تمایل کمتری برای حضور در این مکان‌ها از خود نشان می‌دهند.

این پژوهش در پی بررسی وضعیت حس امنیت در پارک سیفیه ملایر بوده، آنچه دارای اهمیت است بررسی و بهبود احساس امنیت زنان در پارک به‌عنوان مکان عمومی می‌باشد، پارک به‌عنوان مکانی برای گذراندن اوقات فراغت و استفاده از طبیعت نقش مهمی را در زندگی افراد ایفا می‌کند و عدم وجود امنیت در این مکان بخصوص برای بانوان سبب بروز ناهنجاری و انزوای اجتماعی افراد خواهد شد. بررسی وضعیت امنیت در پارک سیفیه ملایر، بررسی طراحی این مکان در به وجود آمدن حس امنیت، ارتباط میان طراحی محیطی و امنیت در پارک، رابطه میان احساس امنیت و حضور زنان، اهدافی هستند که تلاش شده در این پژوهش مورد بررسی قرار گیرند.

روش تحقیق این پژوهش کیفی- کمی است. بخش اول پژوهش مروری بر پیشینه نظری با روش تحلیل محتوای متن، بخش دوم با روش مطالعه موردی به‌صورت برداشت اول‌شخص، بخش سوم با کمک جامعه آماری زنان استفاده‌کننده از پارک سیفیه به انجام رسیده است. نمونه‌گیری به روش تصادفی و حجم پرسشنامه‌ها با فرمول کوکران به‌دست آمده، پرسشنامه‌ها در طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت تهیه و با آزمون تی و رگرسیون مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

**پیشینه تحقیق:**

مطالعات انجام‌شده در خصوص فضاهای شهری، باید‌ها و نبایدهای امنیتی در این فضاها منجر به بررسی مقالاتی از این دست شد، سعی بر این است تا از نکات منتج در این پژوهش‌ها در پیشبرد مقاله حاضر استفاده شود.

بررسی راهبردهای پیشگیری از جرم، از طریق طراحی محیطی پارک یکی از مهم‌ترین شاخصه‌های یافت شده از مطالعات بوده، نمونه موردی در این حوزه به مشکلاتی از قبیل "عدم حس تعلق، قلمرو گرایی، فقدان و کمبود نورپردازی مناسب در اطراف و درون پارک، کمبود نظارت رسمی، غیررسمی، مناسب و یکپارچه، اشاره دارد. به مسائلی از قبیل آسیب‌شناسی و ناهنجاری‌های شهری از پیدایش، کیفیت، پراکندگی جرائم، امراض و ناآرامی‌های شهری سخن گفته، همچنین در خصوص مواردی مانند، فضای مقاوم، قلمرو گرایی، نظارت طبیعی، دشوار کردن دستیابی به اهداف مجرمانه، کنترل دسترسی، ورودی، پشتیبانی از فعالیت‌ها در مکان‌های عمومی" اشاره دارد. (پوراحمد و دیگران، ۱۳۹۲، صص ۲۴-۱)

نینا الماسی فر، مجتبی انصاری به افزایش امنیت محیطی بر پایه چگونگی دریافت افراد از محیط پیرامونشان در راستای بهبود کاربری فضاهای شهری می‌پردازد؛ که از مهم‌ترین رویکردهایی است که جوامع پیشرفته در زمینه علوم اجتماعی، مدیریتی و طراحی محیطی بدان توجه دارند؛ به این نتیجه می‌رسد که آنچه از امنیت به‌عنوان دریافت عینی و ذهنی یاد می‌شود، ناشی از ساختار و نحوه چیدمان محیط است". (الماسی فر و دیگران، ۱۳۸۹، صص ۳۴-۲۱)

نتیجه بررسی‌ها در زمینه شناخت کلی از وضعیت احساس امنیت: "تأثیر مثبت اقدامات پلیس و دستگاه‌های متولی گردشگری در افزایش احساس امنیت مسافران، همچنین میزان احساس امنیت مسافران برحسب جنسیت، میزان تحصیلات و سن متفاوت است. به‌طوری‌که مردان نسبت به زنان، مسافران دارای تحصیلات بالا نسبت به مسافران دارای تحصیلات پایین‌تر، مسافران بزرگ‌سال و مسن نسبت به مسافران کم سن و سال از احساس امنیت بیشتری برخوردار بوده‌اند". (شربت، ۱۳۹۵، صص ۲۲-۱)

مژگان نوروزی و همکارانش بر فاکتورهای فضایی، اجتماعی و تأثیرات آنان بر عملکرد محیطی و شناخت فضایی، فضاهای باز شهری که عدم امنیت را ارائه می‌کنند، تمرکز می‌کند: "از آنجاکه فضای سبز شهری نقش معناداری در تثبیت تعاملات اجتماعی در شهرهای ایرانی ایفا می‌کنند، ملاحظات امنیتی نیز باید در چنین مکان‌هایی جدی‌تر از سایر محیط‌های اجتماعی در نظر گرفته شوند زیرا عدم کفایت این مورد می‌تواند ظرفیت کاربردی آنان را نزول دهد. این امر در عوض منجر به منشأ مشکلات بعدی در فضاهای شهری می‌شود؛ بنابراین نقش غیرقابل‌انکار فاکتورهای محیطی در ایجاد حس امنیت در افراد باید در زمینه برنامه‌ریزی و طراحی شهری بیشتر در نظر گرفته شود." (نوروزی و دیگران، ۲۰۱۵، صص ۱۰-۱)

سپیده عابدی ۱۳۸۹، "پارک شهری را، فرصت مدنی یا تهدید اجتماعی" تلقی می‌کند. در این فضاها بحث امنیت، عواملی چون مقیاس، بستر قرارگیری، نحوه طراحی و چگونگی حضور گروه‌های اجتماعی در پارک را تحت تأثیر می‌داند، هر چه پارک بزرگ‌تر و با امکانات رفاهی بیشتری باشد از یک‌سو شهروندان بیشتری را به خود جذب و از سوی دیگر کنترل آن را دشوارتر می‌کند.

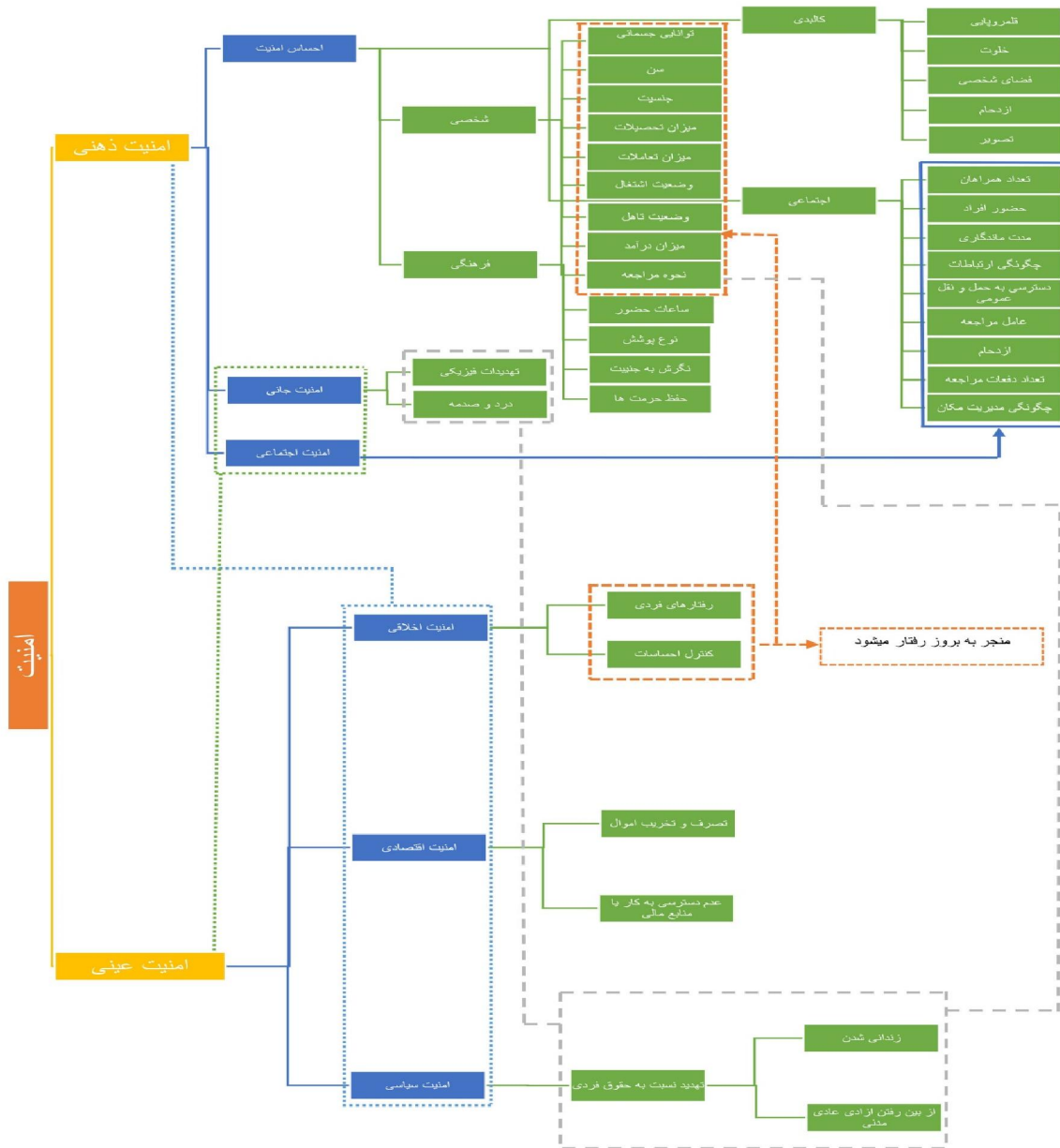
در پژوهش با موضوع جرم و آسیب‌شناسی نظم و امنیت، نهایتاً این نتیجه حاصل می‌شود که "بین بزه و محیط ارتکاب جرم رابطه متقابل وجود دارد، برخی محیط‌ها به دلیل نوع طراحی کالبدی‌شان آمار بزهکاری را افزایش می‌دهند، برخی محیط‌ها بالعکس بازدارنده از بزه می‌شوند، در محدوده مورد مطالعه شده یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار در بالا بودن نرخ جرم کمبود کمی و کیفی عوامل انتظامی است؛ که به طبع آن کنترل مناسب انتظامی کاهش یافته و فرصت بزه افزایش می‌یابد". (آقا غنی زاده، دیگری، ۱۰۶، ۱۳۹۲-۷۷)

از نظر "کی یرا کری" ۲۰۰۴ "حضور زنان و فعالیتهای فیزیکی در فضای عمومی غالباً در چارچوب حوزههای جداگانه درک می‌شود؛ اما این چارچوب کاملاً با حضور زنان در فضاهای عمومی و تجارب آنان در آنجا توجیه نمی‌شود. بسیاری معتقدند که تهدیدهای خطرناک و واکنش‌های زنان به آن تهدیدها به ساخت فضاهای جداگانه کمک می‌کند یعنی جایی که زنان از حضور در فضاهای عمومی غایب‌اند. زنان در مصاحبه‌ها گاهی اوقات درباره چنین تجاربی صحبت کردند خصوصاً تجاربی که آنان را به حضور مردان و پسرانی مربوط می‌کند که از لحاظ نژادی متفاوت بودند یا مکان‌هایی که باید در آنجا خود را با خطر، چهره به چهره می‌دیدند یا مکان‌هایی که با همسایگان نژادی متفاوت مرتبط بودند." (کی یرا کری، ۲۰۰۴)

ارزیابی رضایتمندی زنان از وضعیت امنیت در پارک‌ها مطرح می‌کند: "افزایش تحرک و جنبش در فضاهای شهری و مکان‌هایی که برای جنبش و حرکت ظرفیت کمتری دارند، مستعد وقوع جرم هستند. همچنین با بزرگ‌تر شدن فضا، افزایش حضور مردم و ایجاد الگوهای حرکتی توسط فضاهای خصوصی شده با مردمی که در آن حضور دارند، امنیت استفاده‌کنندگان از فضا افزایش خواهد یافت. نوع طراحی، عملکرد پارک‌ها را، در راستای ضروریات زندگی شهری و در پاسخگویی به نیاز شهروندان و به دست آوردن الگوهای بارزش که دارای معانی و مفاهیم منتج از درون جامعه است؛ عنوان می‌کند. چراکه این امر می‌تواند در جهت ایجاد فضای سالم و بارزش شهری نیز بکار گرفته شود." (بردی و دیگران، ۱۳۹۴، صص ۱۲۴-۱۰۷) "برندا پایبی لین" ۱۹۹۷ در پژوهش خود، منابع متفاوت اطلاعات ترس را که در ایجاد خطر نقش دارد شناسایی می‌کند "از جمله تجارب قربانی شدن‌های شخصی، اجتماعی سازی، مطبوعات اجتماعی و ارتباطات میان فردی. این مقاله معتقد است که ترس مختص مکان و زمان خاص است و اینکه احساسات زنان از آسیب‌پذیری، در یک محیط فیزیکی آشکار می‌شود."

در مطالعات امنیت پژوهی در تبیین مفهوم امنیت، به دو نکته متفاوت اشاره می‌شود: در مورد نخست، امنیت مفهومی عینی است. مصادیق این مفهوم به حفظ جان و مال انسان‌ها مربوط می‌شود. در مورد دوم، مراد از امنیت، بیشتر یک مفهوم ذهنی است و از آن به احساس امنیت تعبیر می‌شود. (جلالیان، ۱۳۹۶، صص ۱۰۶)

در نهایت از تمام مقالات مطالعه شده و کتب دیگر مدلی حاصل شد که موضوع امنیت را چه از وجه عینی و چه ذهنی بررسی کرده، ارتباط میان این دو وجه را به روشنی نمایش می‌دهد.



دیagram شماره ۱: شاخصه‌های امنیت برگرفته از مبانی نظری توسط نگارنده، ۱۳۹۷

### بدنه تحقیق:

این بخش به بررسی واژه‌هایی پرداخته که اساس پژوهش هستند؛ با استفاده از پژوهش‌های پیشین معنای واژه‌ها بیان شده، سپس با معرفی مورد مطالعاتی، بررسی‌ها و تحلیل‌های انجام گرفته در خصوص امنیت زنان در این مکان مقاله پیش خواهد رفت.

امنیت:

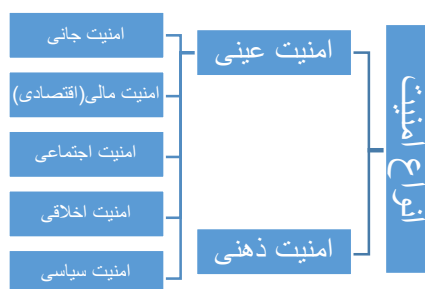
امنیت در انگلیسی security, safety به معنای امن بودن است. مقصود از امنیت، شناخت وضعیت رهایی از دغدغه، تعقیب ایمنی در پرتو مناسب و تعاملات جاری بین نهادها و افراد هست. (نصیری، ۱۳۸۱، ص ۶)

ریشه کلمه لاتین security واژه secures است که در لفظ به معنای بدون دغدغه است، واژه امنیت در کاربرد عام به معنای رهایی از مخاطرات مختلف است. تعریف فرهنگ آکسفورد از این واژه: شرایطی که در آن یک موجود در معرض خطر نبوده، از خطرهای محافظت شود، کلمنس معانی لغوی امنیت را به شرح زیر عنوان می‌کند: رهایی از مخاطرات یا لطمات، ایمنی روانی، رهایی از هراس یا تردید، مشوش نبودن، نبودن احتمال ناکامی، چیزی که ایمنی می‌دهد و اطمینان می‌بخشد. در بعد عینی، امنیت را می‌توان به‌عنوان فراغت از تهدید تعریف کرد. در بعد ذهنی امنیت، می‌توان از احساس آرامش یا عدم احساس تهدید، عدم احساس ترس ناشی از آن، از سوی محیط‌های دور و نزدیک فرد نام برد. (کافی، ۱۳۹۵، ص ۱)

تعریفی دیگر از مفهوم امنیت، آرامش و آسودگی خاطری است که هر جامعه، موظف است برای اعضای خود در زمینه شغلی، اقتصادی، سیاسی و قضایی ایجاد کند؛ بنابراین امنیت اجتماعی، چیزی نیست جز حالتی از آسودگی مردم از ترس، تهدید، اضطراب، مصون ماندن جان، مال، ناموس، هویت و اعتقادات آنان از هرگونه تهدید و تعرض مفروض. (سروستانی، ۱۳۸۴، ص ۴)

لیسکا و همکارانش (۱۹۸۲) معتقدند: ترس از ناامنی می‌تواند تأثیرات روان‌شناختی گسترده‌ای، چون اضطراب، بی‌اعتمادی، احساس بیگانگی، انزوا و عدم رضایت از زندگی ایجاد کند، همچنین ممکن است انسان‌هایی که دچار آن هستند، برای مقابله با ترس خود و اجتناب از قربانی بزه واقع‌شدن، از مکان‌های معین، افراد غریبه و بیگانه دوری کنند. در نتیجه فعالیت‌های اجتماعی آن‌ها محدود شود. یا اینکه با تهیه تجهیزات ایمنی، حائلی امنیتی در روابط اجتماعی خود با دیگران ایجاد کنند؛ که این خود در زمان پرخاشگری، نتیجه معکوس دارد و منجر به افزایش خشونت و ناامنی اجتماعی می‌شود. (باپیری و دیگران، ۱۳۹۴، ص ۷۶)

امنیت مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی است، جوامع برقراری امنیت اجتماعی را یکی از الویت‌های اصلی خویش می‌دانند. این مفهوم دارای دو بعد عینی و ذهنی است. امروزه نقش و اهمیت امنیت اجتماعی در پیشرفت هر جامعه‌ای تا بدان جاست، که آن را بستر و پیش‌نیاز هرگونه توسعه دانسته‌اند... رشد و شکوفایی استعدادها، خلاقیت، فعالیت‌های ارزشمند در یک جامعه، بدون وجود امنیت امکان‌پذیر نخواهد بود. (همان منبع) امنیت در معنای عینی فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های کسب‌شده و در معنای ذهنی، یعنی فقدان هراس از اینکه ارزش‌های مذکور، مورد حمله قرار گیرد. (بوزان، ۱۳۷۸، ص ۸۶)



چهار نظریه پردازانی که به ارائه نظریات خود در خصوص امنیت پرداخته‌اند:

جدول شماره ۱: نظریه پردازان امنیت

۱	پارسونز	جامعه را متشکل از اجزایی می‌دانست که اصطلاحاً پایگاه نقش‌ها می‌شود. برای امنیت اجتماعی چهار بعد قائل است که هر کدام از آن‌ها به یک‌خرده سیستم جامعه مربوط می‌شوند و از برآیند برخورداری از آن‌ها می‌توان به تحقق امنیت در سطح جامعه امید داشت. امنیت مالی، اقتصادی، سیاسی، حقوقی، قضایی و فرهنگی بنابراین برای داشتن جامعه ایی توأم با آرامش و اطمینان خاطر لازم است به هر چهار بعد امنیت توجه داشت و با تضمین آن‌ها، امنیت جامعه را فراهم نمود. (نویدنیای، ۱۳۸۲، صص ۷۹-۸۰)
۲	آنتونی گیدنز	گیدنز امنیت را موقعیتی می‌داند که در آن، یک‌رشته خطرهای خاص به حداقل رسیده یا با آن‌ها مقابله شود. تجربه امنیت به تعادل اعتماد و مخاطره بستگی دارد ممکن است به مجموعه‌هایی از آدم‌ها تا مرز امنیت جهانی یا به افراد، ارتباط داشته باشد. به این ترتیب گیدنز، مصونیت در برابر خطر را امنیت، نامیده است. سپس او به طرح امنیت وجودی، به عنوان یکی از صورت‌های مهم امنیت پرداخته امنیت وجودی از نظر گیدنز، عبارت است از ایمن بودن، یعنی در اختیار داشتن پاسخ‌هایی در سطح ناخودآگاه و خودآگاهی علمی برای بعضی پرسش‌های وجودی بنیادین که همه آدمیان طی عمر خود به نحوی مطرح کرده‌اند. (نویدنیای، ۱۳۸۲، ص ۳۳)
۳	باری بوزان	اصطلاح امنیت اجتماعی را باری بوزان برای اولین بار در کتاب (مردم، دولت‌ها هراس) بکار برد. امنیت اجتماعی تنها یکی از ابعاد امنیت است. دیگر بخش‌های این رویکرد، عبارت‌اند از امنیت نظامی، سیاسی، اقتصادی و محیطی. این پنج بخش، جدا از هم عمل نمی‌کنند. هر یک از آن‌ها دارای کانون مهمی در درون مسئله امنیت و روشی برای تنظیم اولویت‌ها هست و از طریق ارتباط‌هایی قوی به یکدیگر متصل هستند. (بوزان، ۱۳۷۸، ص ۳۴)
۴	آل ویور	ویور امنیت اجتماعی را همسو با تعریف بوزان می‌داند و می‌گوید: امنیت اجتماعی به توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی خود در برابر شرایط متحول تهدیدات واقعی یا احتمالی مربوط است، به طور خلاصه، این نوع امنیت بر قابلیت حفظ شرایط قابل‌پذیرش داخلی برای الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب، هویت ملی و رسوم متکی است. ویور بجای دولت، جامعه را به مثابه هدف مرجع امنیت مطرح می‌کند. او معتقد است می‌توان جامعه را از گروه‌های اجتماعی متمایز کرد، گروه‌های اجتماعی باید آن قدر حائز اهمیت باشند که به نوبه خود مرجع امنیت قرار بگیرند و همانند دولت می‌بایست به عنوان یک جزء در سامانه بین‌المللی عمل نمایند. (بوزان، ۱۳۷۸، ص ۳۴)

منبع: مستخرج از مقاله‌های (نویدنیای، ۱۳۸۲)، (بوزان؛ ۱۳۸۷) توسط نگارنده

اهمیت مسئله ایجاد امنیت در مکان‌های عمومی از آنجا سرچشمه می‌گیرد که فضاهایی که فاقد فاکتورهای امنیتی در محیط خود باشند، از سوی کاربران مورد استقبال قرار نخواهد گرفت؛ بنابراین با مشکلاتی مانند عدم اجتماع‌پذیری و حس تعلق روبرو خواهند بود. از این رو تئوریسین‌ها در ارتباط با



پیشگیری از جرم به وسیله طراحی محیطی در خلق فضاهای امن به مسئله کنترل فضا از راه‌های گوناگون تأکید دارند. ارتقای سطح‌رویت پذیری محیط، جلوگیری از پیچیدگی فضا یا به عبارتی طراحی محیط‌های خوانا، به‌خصوص در کاربری‌های جمعی و پرازدحام، تعیین قلمرو و... از جمله راهکارهای کالبدی محیطی به‌منظور کاهش جرم در فضاست، علاوه بر مؤلفه‌های کالبدی، عوامل متعددی در تعیین کیفیت امنیتی در محیط تأثیرگذارند که از جمله می‌توان به فاکتورهایی مانند عوامل فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی بر میزان جرم پذیری محیط اشاره نمود. فاکتورهای امنیت در محیط‌های جمعی وابسته به شرایط مختلفی است. ایجاد چنین ویژگی‌هایی در محیط به‌ویژه در فضاهای پر استفاده مانند پارک‌ها منجر به اجتماع‌پذیری و استفاده‌پذیری فضا شده، به ارتقای کیفیت محیط می‌انجامد. برخی از این شاخص‌ها عبارت‌اند از: خوانایی، پیوستگی، وحدت، گشودگی، تنوع، سرزندگی و... که هر یک به‌نوبه خود در ایجاد حس امنیت و در نهایت ارتقای کیفیت مطلوب محیط مؤثر می‌باشند. (پیوسته گر و دیگران، ۱۳۹۶، صص ۱۵-۲۶)

احساس امنیت، یکی از مفاهیم مرتبط با امنیت است که حاصل اعتماد به تعاریفی از زندگی است که هویت و هستی انسان بر مبنای آن سامان می‌گیرد، این احساس در خانواده پی‌ریزی می‌شود و بر پایه اعتماد بنیادینی، ریشه در لطف و محبت بی‌دریغ والدین، به‌ویژه مادر دارد، احساس امنیت دارای ویژگی‌های زیر است:

۱. احساس امنیت، ذهنی است.
  ۲. احساس امنیت به‌خودی‌خود، قابل تعریف نیست، بر مبنای بود و نبود خطر، قابلیت تعریف می‌یابد.
  ۳. احساس امنیت یک فرآیند است، در طول زمان جریان دارد، در هر لحظه بر اساس برآورده خطر تغییر می‌پذیرد.
  ۴. این وجهه ذهنی امنیتی مهم‌تر از جنبه عینی آن است.
  ۵. احساس امنیت، ضمن اطمینان به شناخت‌ها، هستی شناختی فرد را سامان می‌بخشد، پایه و بنیان وجود آدمی را درمی‌نوردد. (باپیری و دیگران، ۱۳۹۴، صص ۷۵-۹۰)
- احساس امنیت را می‌توان در امان بودن یا در امان حس کردن خود از تهدید تعریف نمود. احساس امنیت به‌عنوان متغیر وابسته با متغیرهای بی‌نظمی اجتماعی، درک از بروز جرائم، بزهکاری، ریسک، مخاطره (ریسک اعتماد کردن)، حمایت اجتماعی (امداد و یاری) همبستگی معناداری دارد. (امیرکافی، ۱۳۹۵، ص ۲)

## جرم:

بزه، تقصیر، جنایت، خطا، خلاف، گناه، معصیت، لغزش.

جرم یک پدیده جهانی و اجتماعی است، تحت عناوینی چون سرپیچی، سرکشی، رفتار ناشایسته با خلقت بشر آغاز شده است. جرم در حالت انزوا و انفرادی معنی و مفهومی ندارد، در زمان و مکان متغیر است، عوامل به وجود آورنده جرم در نقاط مختلف یکسان نیست؛ مناطق از نظر نوع جرم، شدت و ضعف، تعداد و نیز از نظر عوامل اثربخش با یکدیگر متفاوت‌اند. این تفاوت‌ها و اختلاف‌ها را می‌توان در شهرها، روستاها، حتی محله‌های مختلف یک شهر هم مشاهده کرد. هر محیطی به‌وسیله سلسله عوامل مختلفی چون شرایط جغرافیایی، اقلیمی، وضعیت اجتماعی، اقتصادی، شرایط و موقعیت خانوادگی، تربیتی، شغلی و طرز نگرش



خاص حاکم است که مسلماً هر یک از این‌ها در حسن رفتار یا بعد رفتاری افراد بی‌اثر نیست از این رو محیط اجتماعی تأثیر فراوانی در ارتکاب جرم دارد. (عباس زاده گروسی، ۱۳۹۴، صص ۹-۱۲)

### فضای سبز شهری:

فضای سبز شهری به مجموعه فضاهای باز و سبزی گفته می‌شود که در محیط‌های شهری با اهداف مشخص برنامه‌ریزی و عملکردهای معین بر عهده آن‌ها نهاده شده است. در تعریفی دیگر: فضاهای سبز شهری بخشی از فضاهای وسیع یا محدود، موجود در محدوده عملکردی شهر است که به منظور ایجاد تنوع، زیبایی، افزایش کیفیت زیستی، تأمین رفاه انسانی و مدیریت شهری قرار دارد... از دیدگاه شهرسازی، فضای سبز شهری عبارت است از استخوان‌بندی و مورفولوژی شهر. به دیگر بیان، فضای سبز در کنار اسکلت فیزیکی شهر تعیین‌کننده اندام و به‌طور کلی سیمای شهر هست. از این رو هرگاه طراحی شهر به‌درستی انجام گیرد و به‌دقت به مورد اجرا گذاشته شود، میان این عوامل، یعنی بخش بی‌جان و جاندار مورفولوژی شهری به گونه‌ای تعادل برقرار می‌گردد. (حسین زاده دلیر، ۱۳۷۲)

فضای سبز شهری: بخشی از سیمای شهر است که از انواع گیاهان تشکیل شده؛ فضای نسبتاً بزرگی متشکل از گیاهان، با ساختاری شبه جنگلی و دارای بازدهی اکولوژی معین درخور شرایط محیط زیستی حاکم بر شهر هست، منظور از بازدهی محیط‌زیست فضای سبز، کالا، خدمات یا ارزش‌های اکولوژی هستند که به شهر و محیط‌زیست عرضه می‌شوند. (مجنونیان، ۱۳۷۴)

بر اساس تعریف سامان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، فضای سبز شهری، بخشی از فضای باز شهری است که عرصه‌های طبیعی یا اغلب مصنوعی آن، زیرپوشش درختان، درختچه‌ها، بوته‌ها، گل‌ها، چمن‌ها و سایر گیاهانی است که بر اساس نظارت و مدیریت انسان، با در نظر گرفتن ضوابط، قوانین و تخصص‌های مربوط با آن، برای بهبود شرایط زیستی، زیستگاه‌های رفاهی شهروندان و مراکز جمعیتی غیر روستایی، حفظ و نگهداری یا احداث می‌شوند. (لاریجانی و دیگران، ۱۳۹۳، صص ۴۹-۶۴)

فضاهای سبز شهری تا بدان جا اهمیت دارند که (محمدی و همکاران، ۱۳۹۱) آن را به‌عنوان یکی از شاخصه‌های توسعه‌یافتگی، معیاری برای ارتقای کیفیت فضای زندگی توزیع و پراکنش متعادل آن را در سطح شهر امری ضروری می‌دانند. مکان‌یابی نادرست این فضاها، نهایتاً منجر به ایجاد ناهنجاری‌هایی در شهرها می‌شود... پارک‌های شهری دارای نقش اجتماعی، اقتصادی و اکولوژیکی هستند، با مزایایی چون درمان بیماری‌های روحی، محیطی مطلوب برای پرورش کودکان، یکپارچگی اجتماعی، حفظ آسایش و نظایر این‌ها. این محیط‌ها درعین‌حال معیاری برای ارتقای کیفیت فضای زندگی و توسعه جامعه محسوب می‌شوند. استقرار پارک‌های شهری از یک‌سو به جهت تأثیری که بر کیفیت زندگی شهری و نیل به توسعه پایدار دارند و از سوی دیگر به جهت بار مالی بدون بازگشت سرمایه و سود که برای شهرداری‌ها به‌جای می‌نهند، ارزش بررسی گسترده‌ای را دارند. نکته بسیار مهم در مکان‌یابی فضاهای سبز عمومی، ضرورت‌های اجتماعی ایجاد پارک است. از این‌روست که جین جیکوب منتقد شهرسازی معاصر، معتقد است که پارک باید درجایی باشد که زندگی در آن موج می‌زند جایی که در آن کار، فرهنگ و فعالیت‌های بازرگانی و مسکونی است. (بهمن پور و محرم نژاد)

مکان‌یابی نادرست فضاهای سبز شهری در نهایت منجر به ایجاد ناهنجاری‌هایی از جمله استفاده کم کاربران از فضاهای سبز ایجاد شده، ایجاد محدودیت در ارائه طرح معماری مناسب، انتخاب و چیدمان گیاهی مناسب، آشفتگی در سیمای شهری مشکلات مربوط به آبیاری، اصلاح خاک، عدم تعاملات اجتماعی مناسب، مشکلات مدیریت، نگهداری، کاهش امنیت روانی، اجتماعی و... می‌شود. (وارثی و دیگران، ۱۳۸۶، صص ۸۳-۱۰۳)

پارک‌های شهری به‌عنوان یکی از مهم‌ترین فضاهای عمومی خدماتی نقش زیادی در ارتقای شرایط اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، زیست‌محیطی نواحی شهری دارند این فضاها به موازات رشد و متراکم شدن نواحی شهری در جوامع مختلف مورد توجه قرار گرفته‌اند، راهبردهای گوناگون برای مکان‌یابی و توزیع آن‌ها در محیط‌های شهری ابداع و به کار گرفته شده است. (سلطانی، ۱۳۷۱)

جهت مکان‌یابی فضای سبز در سطوح مختلف شهری معیارهای مختلف محیطی، اجتماعی، اقتصادی و غیره می‌بایست مدنظر قرار گیرد. این معیارها عبارت‌اند از: سازگاری - آسایش - کارایی - مطلوبیت - ایمنی - مکانیکی اکولوژی - مکان‌یابی حقوقی - مکان‌یابی اقتصادی. (محمدی و دیگران، ۱۳۹۱، صص ۴۱-۶۲)

مؤلفه‌ها و شاخصه‌های تصمیم‌گیری برنامه‌ریزی فضای سبز: کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی هستند. (یاری پور و دیگران، ۱۳۹۴، صص ۳۷-۵۷)

فضاهای سبز شهری، از دو جنبه می‌تواند مورد توجه قرار گیرد:

تأثیرات زیست‌محیطی فضای سبز بر شهرها

مکانی برای استفاده شهروندان. (ابراهیم‌زاده و دیگران، ۱۳۹۱، صص ۱۳۱-۱۵۱)

## پارک

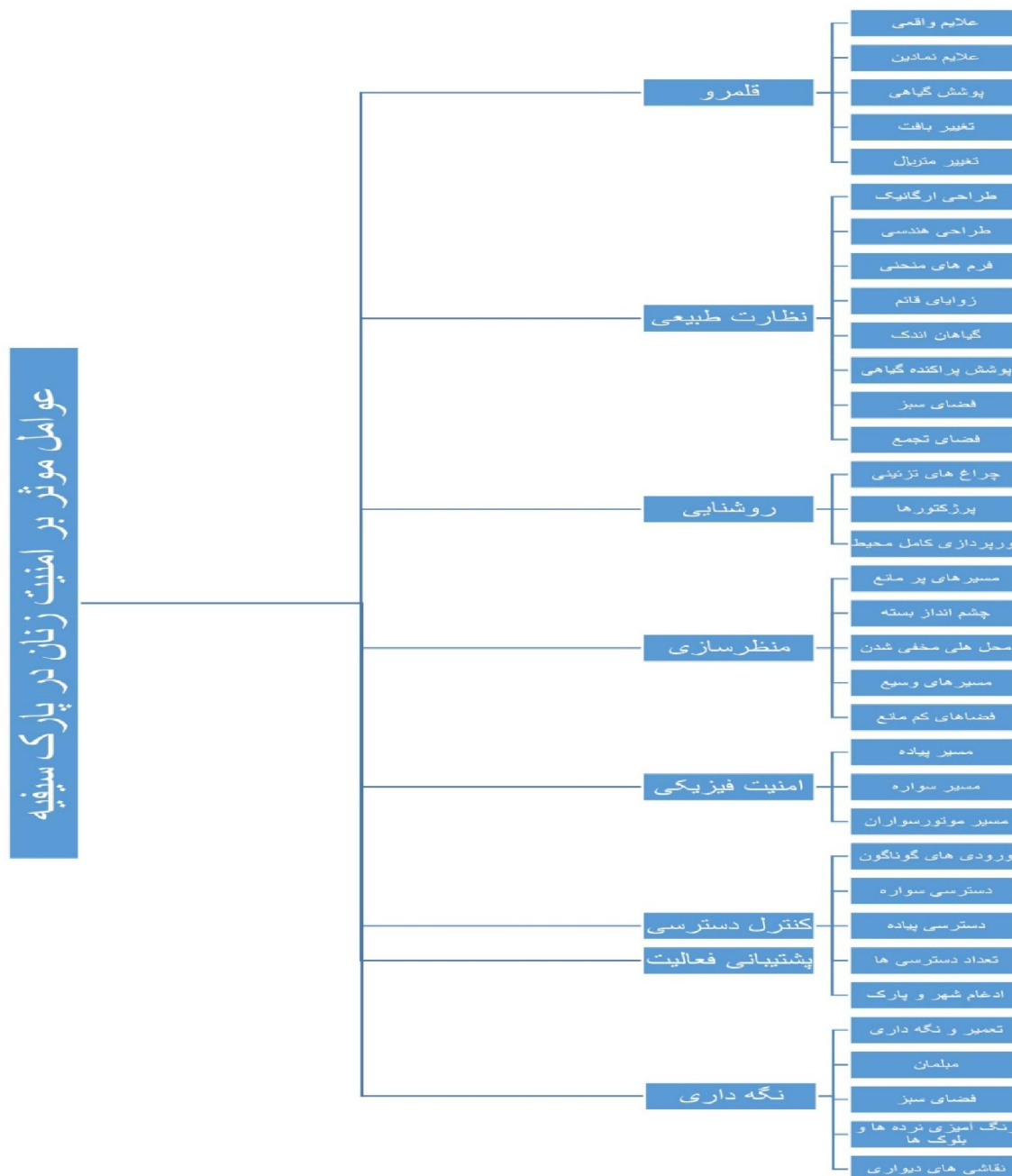
در سنت کهن ما، بقای شهر به وجود باغ بستگی داشت، شهر تا زمانی می‌توانست به هستی خود ادامه دهد که در مدخل آن باغ مستقر باشد. در دوران مختلف جهان، باغ، مکان خاطره، تجربه فنون کشاورزی، باغبانی و مکانی مقدس بوده است. در طول تاریخ شهرنشینی، در دوران مدرن، پارک شهری از جمله فضاهایی است که تأثیر فزاینده‌ای بر کیفیت زندگی شهری داشته است، سیر تحول آن را می‌توان در راستای تحول رویکرد تزیینی تا رویکرد پایدار و به تبع آن منظر شهری پایدار دانست. در طول قرن ۱۹ با توسعه روزافزون کلان‌شهرها، در زمینه برنامه‌ریزی فضای باز عمومی و ایده بازگشت به طبیعت، جهت مقابله با سیمای نامطلوب شهرها، به‌منظور رفع نیازهای اجتماعی و زیباشناسانه منظر شهری، لکه‌هایی از طبیعت به نام پارک، جایگزین باغ‌های خصوصی شد. (بهبهانی، ۱۳۷۷، صص ۶۸)

پارک برخلاف باغ‌های خصوصی قرن ۱۸، علاوه بر بهسازی محیط، باید به‌عنوان مکانی عمومی برای گذران اوقات فراغت شهروندان و پاسخ به نیازهای تفریحی، گردشگری مردم در نظر گرفته می‌شد. (بهبهانی، ۱۳۷۳، صص ۳۲) المستد اولین نظریه‌پرداز پارک‌های شهری قرن نوزدهم، معتقد بود که حضور پارک به‌عنوان قطعه‌ای از طبیعت در شهر ضرورت دارد و در طراحی، پارک را با فضاهای فرهنگی، ورزشی تجهیز می‌کرد. با این وجود در این دوره به‌کارگیری سبک‌های التقاطی، گیاهان غیربومی به‌عنوان کلیشه منظر در فضاهای شهری پذیرفته شد. (قدوسی، ۱۳۷۹، صص ۵۱)

از اواخر قرن ۲۰، مفهوم پارک در شهرها از اهمیتی بیشتری برخوردار گشت، تحولات عملکردی آن را می‌توان در مفاهیمی همچون پارک‌های صنعتی، پارک‌های فناوری، پارک‌های اکولوژیکی مشاهده کرد. به گونه‌ایی که عملکرد صرفاً تفریحی و تفریحی پارک‌های گذشته با عملکردهای آموزشی، نمایشگاهی، برنامه‌ریزی‌های اقتصادی، صنعتی، تکنولوژیکی تلفیق شده و مفهوم جدیدی از پارک را ارائه کرده است. در طراحی پارک‌ها و فضاهای سبز شهری گذشته، زیبایی‌شناسی تنها دیدگاهی بود که فارغ از تطابق‌های محیطی، بوم‌شناسی محدوده، مورد توجه بود. درحالی‌که فضای سبز، بخشی از محیط‌زیست طبیعی، شهری، نقطه پیوند انسان و طبیعت است. (شیبانی، ۱۳۷۵، ص ۳۴)

پارک به‌عنوان محصول ساختار اجتماعی جامعه، بازمودهای فیزیکی ایده‌ها، ذهنیات فلسفی معاصر، فراتر از قطعات چمن‌کاری یا درخت‌کاری شده است، به‌طوری‌که نحوه ارتباط سه‌گانه جهان فرهنگی بناها، بیان‌های متنوع هنری، مکان طبیعی فرایند زیست‌محیطی را منعکس می‌کند؛ بنابراین پارک، بازنمودی از دیدگاه ایدئال ما نسبت به ترکیب دو سطح منظر فرهنگی، طبیعی است. (علوی زاده و مفیدی شمیرانی، ۱۳۸۹، صص ۶۰-۶۲)

افزایش امنیت محیطی در راستای بهبود کاربری فضاهای شهری از مهم‌ترین رویکردهایی است که جوامع پیشرفته در زمینه علوم اجتماعی، مدیریتی و طراحی محیطی بدان توجه دارند. آنچه از امنیت به‌عنوان دریافت عینی و ذهنی یاد می‌شود، ناشی از ساختار و نحوه چیدمان محیط است. لذا برای افزایش آن بایستی معیارها و استانداردهایی برای طراحی فضاهای شهری در نظر گرفت. در این تحقیق مشخص شدن معیارها و ضوابطی که مشخصاً به جزئیات ریزتر احساس امنیت در رابطه با قشر زن‌ها می‌پردازد، خواستگاه‌هایی که شاید در هر صورت کارایی محیط را تحت تأثیر قرار دهند، برای نیل به این هدف در نمونه مورد نظر در مقاطع مختلف سنی، سعی شده تا میزان امنیت اندازه‌گیری شود. در ادامه به بررسی عوامل و شاخص‌های مهم طراحی طبق اصول CPTED، تحلیل میزان امنیت زنان بر اساس این موارد از قبیل قلمرو- نظارت طبیعی- روشنایی- منظرسازی- امنیت فیزیکی- کنترل دسترسی- پشتیبانی فعالیت- نگهداری می‌پردازد؛



دیاگرام شماره ۳: چهارچوب نظری پژوهش طبق اصول CPTED. جمع بندی توسط نگارنده، ۱۳۹۷

### معرفی نمونه موردی: (پارک سیفیه ملایر)

پارک سیفیه ملایر قدیمی ترین بوستان طبیعی غرب کشور است، در شمال شرقی شهر در دامنه کوه گرمه قرار دارد، در مساحتی حدود ۱۰ هکتار بنا شده است. این مجموعه در سال ۱۳۰۴ توسط سیفالدوله (نوه فتحعلی شاه) در زمان حکومتش بر ملایر و تویسرکان احداث شد. وی زمینی خریداری کرده، از طراحان ایتالیایی برای احداث باغ با موافقت ناصرالدین شاه کمک گرفت این پارک تفریحی دارای درختان چنار

کهن‌سال برای ایجاد سایه، حوضچه‌ها، آب‌نماها، جنگل مصنوعی بر روی تپه‌های اطراف هست. کنار این بوستان مسجد و عمارتی که ظاهراً محل سکونت بانی آن بوده بنا شده است. از آنجایی که مهندسین این پارک ایتالیایی بودند پارک به شکل‌های صلیبی و بیضی طراحی شده، آب مورد نیاز پارک از طریق احداث قنات توسط مقنن یزدی از کوه‌های اطراف تأمین و به محوطه پارک انتقال می‌یافته است. مجموعه پارک، مقبره سیف‌الدوله تحت عنوان باغ ایرانی در تاریخ ۱۳۸۴/۵/۲۲ به شماره ثبت ۱۳۳۵۸ در فهرست آثار تاریخی و ملی ایران به ثبت رسیده است. (تقوی راد - ۱۳۹۰)

### ساختار پارک سیفیه

بخش‌های مرکزی این پارک هنوز ساختار قدیمی خود را حفظ کرده در هسته مرکزی عمارتی قرار دارد که منسوب به سیف‌الدوله هست. در طراحی پارک از اشکال چندضلعی، دایره، صلیب استفاده شده است. پارک ساختاری ارگانیک دارد، تمام شیب‌ها، پله‌ها و دیگر عناصر موجود در کالبد پارک در بستر طبیعی به وجود آمده‌اند.



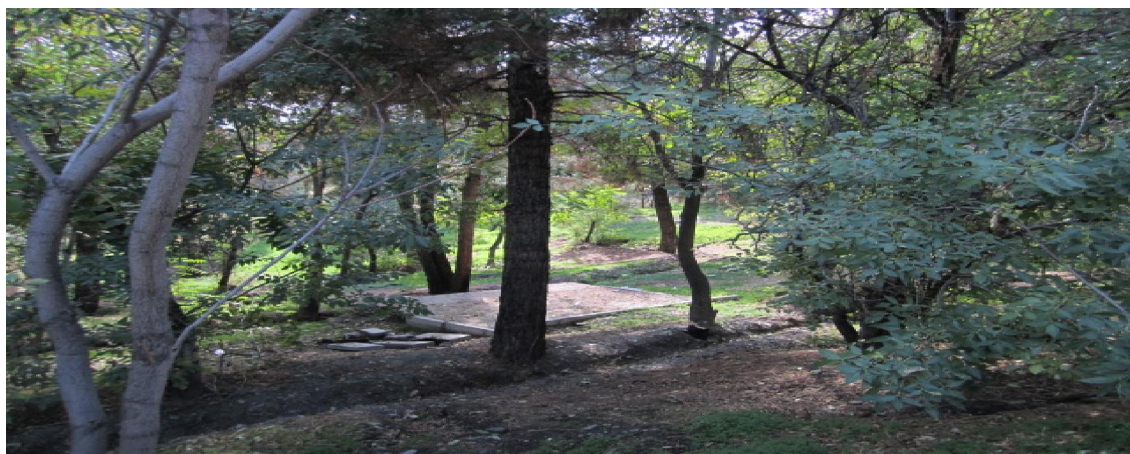
عکس شماره ۱: نگارنده تابستان ۱۳۹۷





عکس شماره ۲: موقعیت: بخشی قدیمی پارک نگارنده تابستان ۱۳۹۷

مسیرها دارای پیچ‌وخمی طبیعی است، در انتهای هر مسیر یا در قسمت‌هایی که چند مسیر به هم می‌رسند آب‌نمایی با اشکال اکثراً چندضلعی وجود دارد، معمولاً از کنار هر آب‌نما می‌توان آب‌نماهای پایینی یا بالایی را دید. ساختار پارک به نحوی است که با کوچک‌ترین تغییر در زاویه دید مناظر کاملاً متفاوتی دیده می‌شود. تنوع در طراحی فضای پارک به خوبی رعایت شده. هرچه از هسته مرکزی پارک فاصله گرفته می‌شود، طراحی پارک جوان‌تر می‌شود، فرم‌های هندسی جای فرم‌های ارگانیک را می‌گیرد مسیرها بیشتر به خطوط راست نزدیک می‌شود، پیچیدگی‌های طراحی تا حد قابل توجهی از میان می‌رود. سال‌های اخیر یک دریاچه مصنوعی به این مجموعه اضافه شده این دریاچه فضای نسبتاً زیادی را اشغال کرده، طراحی قسمت‌های جدید و اطراف دریاچه کاملاً هندسی با ابعاد بزرگ هستند. قسمت بالا روی تپه‌های مشرف به پارک یک جنگل مصنوعی وجود دارد قدمت این جنگل برابر با ساخت هسته اصلی پارک بوده، بیشتر درختان این بخش از کاج تشکیل شده است. (عکس شماره ۳)



عکس شماره ۳: موقعیت: از درون جنگل کاج نگارنده تابستان ۱۳۹۷

طی طراحی‌های جدید مسیری کندرو از کنار تپه تا بالاترین نقطه آن کشیده شده، مجموعه پارک را به بام ملایر متصل می‌کند. برای استفاده از محیط جنگلی روی تپه پلکان بزرگی از پایین تا بالای آن بنا شده، در میان درختان فضایی جهت اقامت ایجاد شده است. (عکس شماره ۴) در بخش پایینی پارک در مجاورت دریاچه آرامگاه سیف‌الدوله قرار گرفته این بنا در ابتدا خانقاه بوده و به دستور خود سیف‌الدوله به آرامگاه خانوادگی ایشان تبدیل شده است. (عکس شماره ۵)



عکس شماره ۴: موقعیت: پلکان بالارونده از میان جنگل کاج نگارنده تابستان ۱۳۹۷



عکس شماره ۵: موقعیت: آرامگاه سیف‌الدوله مجاور دریاچه پارک. نگارنده تابستان ۱۳۹۷



**جمع آوری داده‌ها:**

آنچه در این پژوهش دارای اهمیت است بررسی میزان امنیت، یافتن راهکارهای مناسب جهت بهبود وضعیت امنیتی در پارک است. جامعه مطالعاتی این پژوهش، زنان مراجعه‌کننده پارک سیفیه ملایر می‌باشند، با توجه به نامحدود بودن تعداد آن‌ها در جامعه آماری، با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران در جامعه نامحدود، در سطح خطای ۵ درصد، حجم نمونه برآورد گردید و ۳۸۴ تعیین شد.

$$n = \frac{z^2 \alpha/2 \times p(1-p)}{\epsilon^2} = 384$$

**تحلیل داده‌ها:**

نتایج آن به شرح زیر است: با توجه به لزوم پایایی تحلیل‌ها در پرسشنامه‌های موردنظر، میزان این شاخص با توجه به آمار آلفای کرونباخ مورد محاسبه قرار گرفت:

جدول (۱)، بررسی پایایی پژوهش

Item No.	Cronbach Alpha
۲۳	۰/۷۰۱

همان‌طور که مشاهده می‌شود در پژوهش صورت گرفته، مقدار آلفای کرونباخ استاندارد ۰/۷۰۱ (بزرگ‌تر از ۰/۷) می‌باشد، نشان‌دهنده این است که پژوهش، از پایایی مناسبی برخوردار و نتایج حاصله قابل اتکا است؛ بنابراین پس از بررسی پایایی پژوهش و مثبت بودن نتایج به تحلیل و ارزیابی پرداخته شد.

اطلاعات توصیفی و ویژگی‌های جمعیتی پاسخ‌دهندگان در جدول ۲ آورده شده است. محدوده سنی اکثر پاسخگویان (۴۴/۳ درصد) بین ۲۰ تا ۳۰ سال، ۳۴/۸ درصد بین ۳۰ تا ۴۰ سال، ۱۴/۶ درصد بین ۴۰ تا ۵۰ سال و ۶/۳ درصد نیز بالای ۵۰ سال بوده است. همچنین میزان تحصیلات ۴۵/۶ درصد از آن‌ها دیپلم و فوق‌دیپلم، ۳۴/۸ درصد کارشناسی، ۱۷/۱ درصد کارشناسی ارشد و ۲/۵ درصد نیز دارای تحصیلات در مقطع دکترا بوده‌اند.

جدول ۲: ویژگی‌های جمعیتی پاسخگویان

درصد	فراوانی	مؤلفه	
۴۴/۳	۱۴۹	۲۰-۳۰	سن
۳۴/۸	۱۱۶	۳۰-۴۰	
۱۴/۶	۴۸	۴۰-۵۰	
۶/۳	۲۱	بالای ۵۰	
۱۰۰	۳۳۴	مجموع	
۴۵/۶	۱۵۲	دیپلم و فوق‌دیپلم	تحصیلات
۳۴/۸	۱۱۶	کارشناسی	
۱۷/۱	۵۸	کارشناسی ارشد	
۲/۵	۸	دکتر	
۱۰۰	۳۳۴	مجموع	

### سنجش و مقایسه شدت شاخص‌های امنیت در نمونه مورد مطالعه

در ادامه میانگین مشاهده‌شده نمرات شاخص هر سؤال با میانگین مورد انتظار<sup>۱</sup>، از طریق آزمون t تک نمونه‌ای پرداخته‌شده تا مشخص گردد وضعیت شاخص هر سؤال در مقایسه با متوسط جامعه چگونه است. آزمون t تک نمونه‌ای مشخص می‌کند که آیا میانگین مشاهده‌شده در مقایسه با میانگین مورد انتظار متفاوت است یا خیر. این آزمون اگر سطح معناداری شاخص کوچک‌تر از ۰/۰۵ محاسبه شود تفاوت میانگین آن شاخص، با میانگین مورد انتظار معنادار بوده است.

جدول ۳: آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین مشاهده‌شده با میانگین مورد انتظار

شاخص	میانگین مشاهده‌شده	میانگین مورد انتظار	مقدار t	سطح معناداری
قلمرو	۳/۰۷	۳	۱/۱۵۴	۰/۰۲۵
نظارت طبیعی	۳/۰۶	۳	۰/۹۲۰	۰/۳۵۹
روشنایی	۳/۴۴	۳	۹/۴۹۳	۰/۰۰۰
منظرسازی	۳/۸۸	۳	۹/۹۷۰	۰/۰۰۰
امنیت فیزیکی	۳/۱۷	۳	۳/۰۱۰	۰/۰۰۳
کنترل دسترسی و	۲/۹۵	۳	-۰/۶۴۱	۰/۵۲۲

<sup>۱</sup> میانگین مورد انتظار هر گویه در این پرسشنامه ۳ است زیرا  $۵ \div ۵ + ۴ + ۳ + ۲ + ۱ = ۳$

				پشتیبانی فعالیت
۰/۴۰۹	۰/۸۲۷	۳	۳/۰۷	نگهداری
۰/۰۰۰	-۸/۳۰۱	۳	۲/۳۳	احساس امنیت کلی

با توجه به نتایج جدول بالا، کمتر شدن سطح معناداری آزمون از میزان خطا ( $\text{sig} < 0/05$ ) برای شاخص‌های قلمرو، روشنایی، منظرسازی، امنیت فیزیکی وجود تفاوت معنادار بین میانگین شاخص‌های ذکر شده و میانگین مورد انتظار اثبات شد. لذا با توجه به بالاتر بودن میانگین مشاهده شده برای این شاخص‌ها از میانگین مورد انتظار، با سطح اطمینان ۹۵ درصد میزان این شاخص‌ها از دیدگاه پاسخگویان در نمونه مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط است. همچنین سطح معناداری برای شاخص احساس امنیت کمتر از ۰/۰۵ به دست آمده حاکی از معنادار بودن تفاوت میانگین این شاخص با میانگین مورد انتظار دارد که با توجه به مقدار میانگین این شاخص (۲/۳۳) با اطمینان ۹۵ درصد احساس امنیت پاسخگویان در این پارک کمتر از حد متوسط بوده است. برای سایر شاخص‌های مورد مطالعه نظارت طبیعی، کنترل دسترسی و پشتیبانی فعالیت، نگهداری سطح معناداری آزمون بالاتر از میزان خطا ( $\text{sig} > 0/05$ ) محاسبه شده، وجود اختلاف معنادار بین میانگین این شاخص‌ها و میانگین مورد انتظار رد شده و با ۹۵ درصد اطمینان میزان این شاخص‌ها در حد متوسط بوده است.

جدول ۴: آزمون رگرسیونی

سطح معنی داری	مقدار $\Phi$	میزان ضریب تعیین ( $R^2$ )	میزان R
۰/۰۰۰	۵/۶۸۷	۰/۲۱۰	۰/۴۵۸

### آزمون رگرسیونی چند متغیره

در تحقیق حاضر به منظور بررسی چگونگی و شدت اثرگذاری هر یک از متغیرهای مورد مطالعه در پژوهش بر میزان امنیت نمونه مورد مطالعه، از روش رگرسیون چند متغیری استفاده می‌کنیم. به عبارت دیگر، متغیر وابسته تحقیق، شاخص امنیت، متغیرهای مستقل عبارت‌اند از: قلمرو، نظارت طبیعی، روشنایی، منظرسازی، امنیت فیزیکی، کنترل دسترسی، پشتیبانی فعالیت، نگهداری. در جداول زیر خروجی آزمون رگرسیون خطی چندگانه، ضریب همبستگی بین متغیرها و ضریب تعیین تعدیل شده و برازندگی مدل را آورده شده است:

نتایج حاصله از جدول بالا حاکی از این می‌باشد که مقدار ضریب همبستگی (R) بین متغیرها ۰/۴۵۸ هست که نشان می‌دهد بین مجموعه متغیرهای مستقل و متغیر وابسته تحقیق همبستگی مناسبی وجود دارد. از سوی مقدار ضریب تعدیل شده (R Square) برابر است با ۰/۲۱۰ به دست آمده است. همچنین با توجه به معنی داری مقدار آزمون F در سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌توان نتیجه گرفت که مجموعه متغیرهای مستقل ذکر شده قادرند تغییرات مؤثر بر متغیر احساس امنیت را بیان کنند. خروجی بعدی، جدول ضرایب هست که این جدول میزان تأثیر متغیر در مدل را نشان می‌دهد.

جدول ۵: ضرایب رگرسیونی متغیرها

تحلیل همبستگی					
مدل تحلیلی	ضرایب‌های استاندارد نشده		ضرایب‌های استاندارد شده	مقدار t	سطح معنی‌داری
	مقدار B	انحراف معیار	Beta مقدار		
قلمرو	۶/۷۱۸	۰/۶۱۰	۰/۳۸۷	۱/۱۷۳	۰/۰۰۰
نظارت طبیعی	۰/۰۷۰	۰/۰۹۳	۰/۰۶۰	۰/۷۵۶	۰/۴۵۱
روشنایی	-۰/۱۳۲	۰/۱۳۶	-۰/۰۷۶	-۰/۹۷۰	۰/۳۳۳
منظرسازی	۰/۱۶۰	۰/۰۷۹	۰/۱۷۷	۲/۰۱۶	۰/۰۴۶
امنیت فیزیکی	۰/۲۱۱	۰/۲۰۹	۰/۲۵۱	۲/۰۱۱	۰/۰۴۹
کنترل دسترسی و پشتیبانی فعالیت	۰/۱۳۹	۰/۰۸۰	۰/۱۲۸	۱/۷۴۷	۰/۰۸۳
نگهداری	-۰/۰۳۷	-۰/۰۷۰	-۰/۰۴۲	-۰/۵۲۴	۰/۶۰۱

همان‌طور که در جدول بالا مشخص است بر اساس میزان سطح معنی‌داری (P-Value) ۳ شاخص "قلمرو"، "منظرسازی" و "امنیت فیزیکی" در نمونه مورد مطالعه تأثیر معنی‌داری داشته‌اند. این امر بدان معنا هست که بین این ۳ عامل با شدت امنیت بانوان رابطه معنادار مثبتی وجود دارد. شاخص "قلمرو" با مقادیر ضریب استاندارد شده (Beta) ۰/۳۸۷ بیشترین تأثیر را در ارتقا امنیت داشته است. ۲ شاخص امنیت فیزیکی و منظرسازی نیز به ترتیب با ضرایب استاندارد شده (Beta) ۰/۲۵۱ و ۰/۱۷۷ تأثیر نسبتاً کمی بر ارتقا امنیت این پارک داشته‌اند. سطح معناداری برای ۴ شاخص دیگر یعنی نظارت طبیعی، روشنایی، کنترل دسترسی و پشتیبانی فعالیت و نگهداری بالاتر از ۰/۰۵ به دست آمده و این ۴ شاخص تأثیر معناداری بر امنیت نمونه مورد مطالعه ندارند.

### بررسی رابطه بین امنیت و حضور زنان در پارک سیفیه

بررسی رابطه بین امنیت و حضور زنان و سنجش شدت رابطه بین این دو متغیر با آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد، نتایج در جدول ۵ مشاهده می‌شود. همان‌طور که ملاحظه می‌شود سطح معناداری بین امنیت و حضور زنان در نمونه آماری ۰/۰۰۰ است، این مقدار کمتر از سطح خطا یعنی ۰/۰۵ هست و با سطح اطمینان ۰/۹۵، فرض وجود رابطه همبستگی بین امنیت و حضور زنان تأیید می‌گردد؛ یعنی بین امنیت و حضور زنان در پارک سیفیه ملایر رابطه معناداری وجود دارد. مقدار ضریب همبستگی بین این ۲ رابطه ۰/۵۶۲ به دست آمده و نشان از رابطه نسبتاً قوی بین این دو متغیر دارد.

جدول ۵: نتایج آزمون همبستگی پیرسون جهت سنجش رابطه میان متغیرها

حضور زنان		
۰/۵۶۲	ضریب همبستگی پیرسون	امنیت
۰/۰۰۰	معناداری (Sig)	
۳۳۴	حجم نمونه	

**نتیجه:**

طبق آمارهای بررسی شده در مکان اکثر استفاده‌کنندگان قشر جوان با رده سنی ۲۰-۳۰ و ۳۰-۴۰ و میزان تحصیلات کم هستند. عوامل محیطی مؤثر بر امنیت این پارک در چهار شاخصه قلمرو، روشنایی، منظرسازی، امنیت فیزیکی دسته‌بندی می‌شود. این شاخصه‌ها با امنیت دارای رابطه معناداری هستند، با تقویت هر کدام از این شاخصه‌ها میزان امنیت در محیط افزایش می‌یابد. مقایسه تطبیقی شاخص‌های به‌دست‌آمده از مبانی نظری پژوهش با مطالعه موردی به شرح زیر است:

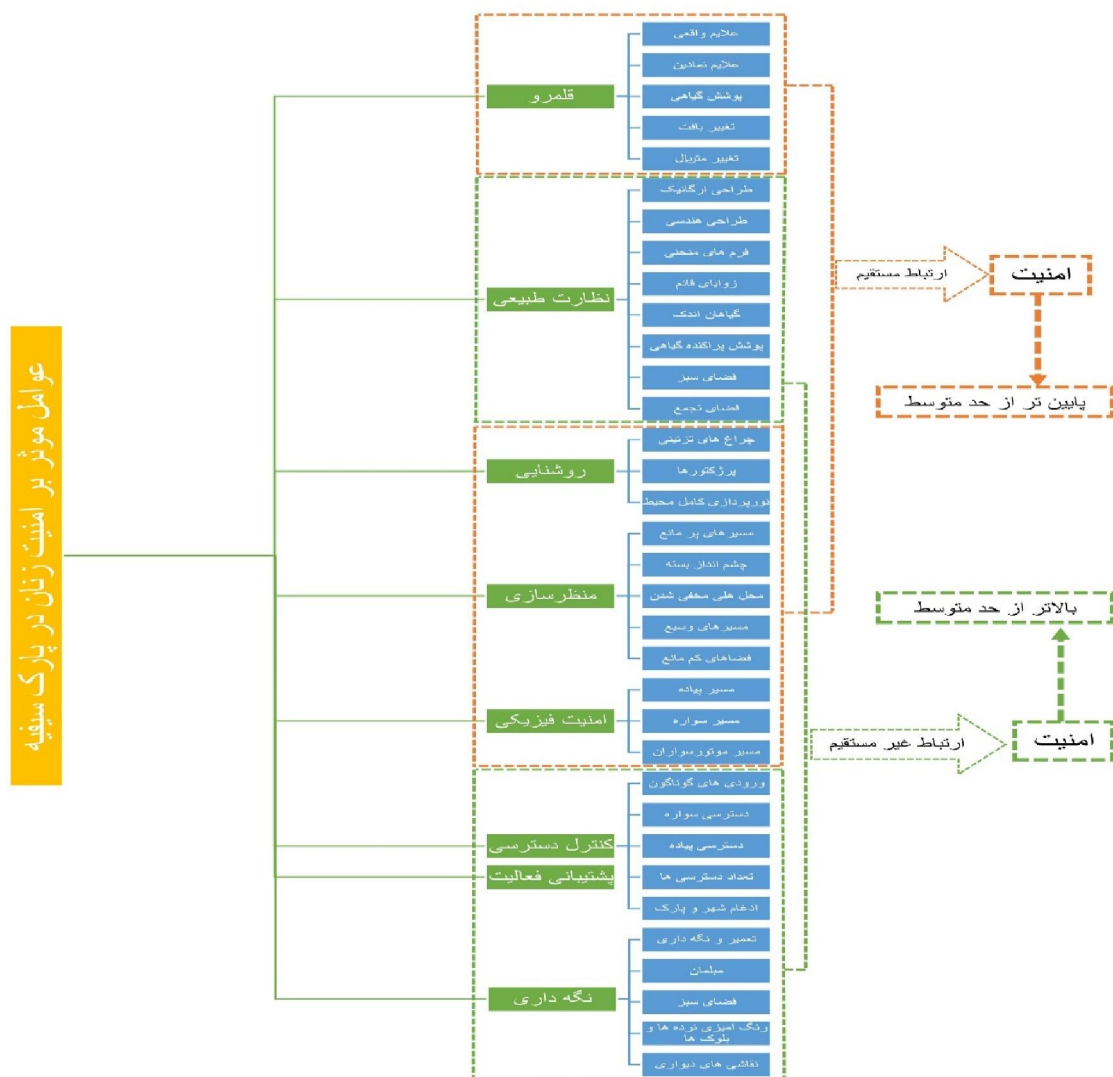
شاخصه قلمرو که دربرگیرنده عواملی همچون علائم واقعی، علائم نمادین، پوشش گیاهی، تغییر بافت و تغییر متریکال است، در میزان امنیت مؤثر واقع شده؛ وجود علائم در تسریع جهت‌یابی افراد، جلوگیری از سرگردانی گمراهی کمک کرده، بدین ترتیب احساسی از آرامش در استفاده‌کنندگان ایجاد می‌کند. همچنین استفاده از پوشش گیاهی در انواع و اندازه مناسب سبب بهبود میدان دید، به وجود آمدن مکانی با حس شخصی، شده و این قبیل احساسات در یک مکان به لحاظ روحی سبب امنیت روانی برای افراد می‌شود. تعیین، تغییر در نوع بافت و متریکال استفاده‌شده در محیط نیز به نشانه‌گذاری، تعیین محدوده موردعلاقه افراد کمک می‌کند. افراد در استفاده مداوم از یک محیط رفته‌رفته برای خود محدوده‌ایی را تعریف می‌کنند که در آن احساس آرامش و حتا در- خانه- بودن دارند؛ این موضوع با احساس امنیت در یک مکان حاصل می‌شود.

از دیگر شاخصه‌هایی که با امنیت رابطه معنادار دارد، روشنایی است. به طور قطع میزان و نحوه روشنایی هنگام عصر و شب تأمین‌کننده امنیت افراد خواهد بود؛ آنچه مسلم است تمایل افراد به حضور در مکان‌هایی با روشنایی مناسب هست. وجود نور کافی سبب دید بهتر، دید کافی به وجود آورنده احساس امنیت در افراد است. مکان‌های تاریک به‌طور ذاتی پدیدآورنده شرایطی مناسب برای بروز رفتارهای مجرمانه است، حضور زنان در این‌گونه محیط‌ها همراه با ترس، عدم امنیت روانی و جسمی همراه خواهد بود.

منظرسازی شاخصه دیگری است که با امنیت رابطه معنادار دارد و در تأمین امنیت مؤثر است؛ وجود مسیرهای پریپیچ‌وخم و پر مانع در صورتی که دارای کنترل امنیتی مناسب یا پوشش گیاهی در این مسیرها با ارتفاع مناسب آرایش شوند می‌توانند دارای جذابیت بسیاری برای استفاده‌کنندگان باشد و لطمه‌ایی به امنیت آن‌ها وارد نکنند. این قبیل مسیرها و مکان‌ها بهتر است توسط دوربین‌های مداربسته یا حضور پلیس پارک مرتب مورد بازرسی و کنترل قرار گیرد.

امنیت فیزیکی شاخصه دیگری که در بررسی‌ها با امنیت رابطه معنادار داشته، با طراحی درست در این بخش، جدا کردن مسیرهای پیاده، سواره، ممانعت از ورود موتورسواران به داخل پارک می‌توان از بروز جرم و

رفتارهای مجرمانه جلوگیری کرد. برمبنای این شاخصه‌ها میزان احساس امنیت در پارک کمتر از حد متوسط به‌دست آمده، نشان می‌دهد که شاخصه‌های مورد مطالعه نیازمند بازنگری و اصلاح است تا امنیت مورد نیاز برای زنان در این مجموعه فراهم شود. در تحلیل همبستگی نیز شاخصه‌های قلمرو، منظرسازی، امنیت فیزیکی با امنیت زنان دارای رابطه مستقیم به‌دست آمده، با بالا رفتن کیفیت در این شاخصه‌ها میزان امنیت حاصله نیز بالا خواهد رفت. در این تحلیل‌ها نظارت طبیعی، روشنایی، کنترل دسترسی، پشتیبانی فعالیت و نگهداری با موضوع امنیت رابطه معناداری برقرار نکرده اما به‌طور قطع بهبود اوضاع در این شاخصه‌ها سبب بهتر شدن کیفیت محیطی می‌شود. به‌طور کلی میان امنیت و حضور زنان وجود همبستگی نسبتاً قوی تأیید شده، هر چه شاخصه‌های همبسته و در ارتباط با امنیت در مکان تقویت شود میزان امنیت برای بانوان نیز بیشتر و حضور آن‌ها در این مکان پررنگ‌تر خواهد شد.



دیاگرام شماره ۴: نتایج تحلیل‌ها و تطبیق داده‌های برگرفته از مبانی نظری با مورد مطالعاتی توسط نگارنده، ۱۳۹۷

## منابع و مآخذ:

۱. پوراحمد، احمد و مهدی، علی و مهدیان بهنمیری، معصومه (۱۳۹۲). امنیت شهری؛ فضاهای عمومی بررسی و سنجش سطح امنیت پارک‌های شهری در منطقه ۲ شهر قم، پژوهش‌های راهبردی امنیت نظم اجتماعی، سال دوم، شماره پیاپی ۵، شماره ۱، صص ۱-۲۴.
۲. بردی، رحیم. مراد نژاد، آنا، حسینی سیاه گلی، مهناز (۱۳۹۴)، ارزیابی رضایتمندی زنان از وضعیت امنیت در پارک‌های شهری: نمونه موردی: پارک دهکده طلایی آمل، فصل‌نامه و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس، دوره ۷، شماره ۲۶، صص ۱۰۷-۱۲۴.
۳. شربتی، اکبر (۱۳۹۵). ارزیابی احساس امنیت مسافران در فضاهای عمومی شهری (مورد مطالعه: پارک‌های جنگلی نهارخوران و الگندره شهر گرگان)، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، دوره ۹، شماره ۲ (پیاپی ۳۴)، صص ۱-۲۴.
۴. عباس زاده گاروسی، مانیا (۱۳۸۶). جنایت چیست و جنایتکار است؟ مجله اصلاح و آموزش و پرورش، شماره ۶۵، سال ۶، صص ۹-۱۲.
۵. عابدی، سپیده ۱۳۸۹. پارک شهری: فرصت‌های مدنی یا تهدید اجتماعی؟، ماهنامه منظر، شماره ۱۰، صص ۶۸-۶۹.
۶. آقا غنی زاده جهان، کلانتری، محسن (۱۳۹۱). آسیب‌شناسی نظم و امنیت در پارک‌های شهر تهران با استفاده از اصول و راهبردهای پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی CTPED. مجله نظم و امنیت، سال پنجم، شماره سوم، صص ۷۷-۱۰۶.
۷. الماسی فر، نینا، انصاری، مجتبی (۱۳۸۹). تجزیه و تحلیل ایمنی محیط‌زیست پارک‌های شهرستان به‌عنوان یک چشم‌انداز شهری بر اساس دیدگاه زنانه (بر اساس CPTED): مطالعه موردی پارک ساعی. مجله مدیریت شهری، شماره ۲۵، سال ۸، صص ۲۱-۳۴.
۸. امیر کفی مهدی ۱۳۹۵. تحلیل احساس امنیت و عوامل مؤثر بر آن. روزنامه ایرنا، کد مقاله: ۳۷۰۶۱، ۲۱ مه ۲۰۱۶.
۹. باپیری، امیدعلی؛ کمربگی، خلیل و درویشی، فرزاد (۱۳۹۴). بررسی احساس امنیت اجتماعی و برخی از عوامل مرتبط با آن (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در ایلام). مجله فرهنگ ایلام، سال ۱۶، شماره (۴۶ و ۴۸)، صص ۷۵-۹۰.
۱۰. بهبهانی، هما (۱۳۷۷). از باغ‌های دیروزی تا پارک‌های امروزی، شهرداری‌ها، شماره ۳۴.
۱۱. ابراهیم‌زاده، عیسی؛ سرایانی، اعظم؛ عرفانی، محمد (۱۳۹۱). تحلیلی بر توزیع فضایی - مکانی کاربری فضای سبز و مکان‌یابی بهینه آن در منطقه یک شهر زاهدان، مجله برنامه‌ریزی سرزمینی محیطی، شماره ۱۷، علمی-پژوهشی (وزارت علوم) (22/ ISC)، صص ۱۳۱-۱۵۲.
۱۲. حسین زاده دالیر، کریم. (۱۳۷۰). عملکرد فضای سبز شهری در برنامه‌های جامع و اصول طراحی پارک‌ها. مجله بهبود آموزش جغرافیا، شماره ۲۷، صص ۱۲-۱۹.
۱۳. جلالیان سارا، حبیب، فرح ذاکر حقیقی، کیانوش (۱۳۹۶). واکاوی نقش حصار و دروازه در امنیت بخشی به مجتمع‌های مسکونی، نمونه موردی: مجتمع‌های مسکونی شهر همدان، مجله معماری و شهرسازی آرمان‌شهر، دوره ۱۰، جلد ۲۱ (۹۶)، صص ۱۰۵-۱۱۶.



۱۴. محمدی، جمال. زرایی، اصغر. احمدیان، مهدی. (۱۳۹۱). اولویت‌سنجی مکانی توسعه فضاهای سبز و پارک‌های شهری با استفاده از روش AHP (نمونه موردی: شهر میاندوآب)، (نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی (جغرافیای انسانی)، دوره ۴، شماره ۲، صص ۴۱-۶۲.
۱۵. لاریجانی، مریم. قاسمی، فاطمه. یوسفی ربیع، الهام. (۱۳۹۳). تجزیه و تحلیل زیست‌محیطی فضای سبز جیرفت با استفاده از معیارهای چشم‌انداز. مجله برنامه‌ریزی سرزمینی محیطی، دوره ۷، شماره ۲۵، صفحه ۴۹-۶۴.
۱۶. مهدی، علی. پوراحمد، احمد. مهدیان بهنامیر، معصومه. (۱۳۹۲). فضاهای عمومی شهری: بررسی و بررسی سطح امنیت در پارک‌های منطقه دوم قم. پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال ۲، شماره پیاپی ۵، شماره ۵، صص ۲۴-۱.
۱۷. مجنونیان، (۱۹۹۵) پارک‌ها، فضاهای سبز و مدرن (ویرایش اول). تهران: نمایشگاه سازمان پارک‌های تهران و فضای سبز.
۱۸. مفیدی شمیریانی، سید مجید. علوی زاده، الهام (۱۳۸۹). تحول رویکرد بصری به اکولوژیک در طراحی پارک‌های شهری، مجله علمی منظر، شماره ۲ (۱۰)، صص ۶۰-۶۲.
۱۹. نصیری، قدیر (۱۳۸۱). معنا و اصول جامعه‌شناسی امنیت. مجله راهبرد شماره ۲۶، صص ۱۳۳-۱۱۲.
۲۰. نویدنیا، منیژه (۱۳۸۲). مقدمه‌ای برای امنیت اجتماعی. مجله مطالعات استراتژیک، سال ۶، شماره ۱۹، صص ۷۸-۵۵.
۲۱. تقوی راد، محمود رضا. (۱۳۹۰). گزارش عملکرد ملایر. تهران: مطبوعات بوستان تهران.
۲۲. یاری پور، مجید. هادی زاده زرگر، صادق (۱۳۹۴). بررسی شاخص‌های کمی و کیفی مؤثر بر برنامه‌ریزی فضای سبز شهری (مورد شهرستان میانه شهر). مجله اقتصاد و مدیریت شهری، دوره ۳، شماره ۱۰، صص ۳۷-۵۷.
23. Buzan, B. (1999). People, states & fear (Institute for Strategic Studies, Trans.). Tehran: Institute for Strategic Studies.
24. Environmental Psychology Robert Gifford, Linda Steg, and Joseph P. Reser The IAAP Handbook of Applied Psychology, First Edition. Edited by Paul R. Martin, Fanny M. Cheung, Michael C. Knowles, Michael Kyrios, Lyn Littlefield, J. Bruce Overmier, and José M. Prieto.
25. Giddens, A. (1998). Modernity and self-identity: self and society in the late modern age (N., Movafaghian, Trans.). Tehran: Ney Press.
26. Majnounian, H (1995) Parks, green spaces and promenades (1st ed.). Tehran: Tehran Parks and Green Spaces Organization Press
27. Peyvastehgar, Y., Heidari, A., Kiaei, M. (2017). Analysis of urban park space in terms of criminology through "space syntax" technique (case study: Laleh Park in Tehran). Journal of Urban Studies, 6(22), 15-26.
28. Qodousi, M. (2000). Urban parks of the past, the present and the future. Journal of Municipalities, 2.(۲۱)

29. Sedigh Sarvestani, R. (2005). An analysis of social security risk factors, in A. Kaheh (Ed.), A Collection of Articles from Social Security Conferences (Vol. 2). Tehran: Disciplinary Force of the Islamic Republic of Iran (NAJA).
30. Sense of Security from the Environmental Perspective A Case Study of Tehran's Pardisan Park, Mozghan Nozari,<sup>a\*</sup>, Mehrdad Mazloumi <sup>b</sup> Esmail Salehi, <sup>a</sup> M.S Graduate of Urban Planning, Qazvin Islamic Azad University, Faculty of Urban Design and Planning, Qazvin, Iran. <sup>b</sup> Assistant Professor of Urban Design and Planning, Faculty of Architecture and Urbanism, Qazvin Islamic Azad University, Qazvin, Iran. <sup>c</sup> Associate Professor of Environmental Planning, Management and Education, Faculty of Environment, University of Tehran, Tehran, Iran.
31. Sheibani, M. (2001). Homogeneous development of parks and urban green spaces, in A Collection of Articles from Educational and Research Conferences of Tehran Green Spaces (Vol. 1). Tehran: Tehran Organization for Parks and Green Spaces.
32. URBAN SECURITY AND SPATIAL BEHAVIOR: syntactic and perceptual analysis of the central area of Porto Alegre Maria Cristina Dias Lay Faculty of Architecture, Federal University of Rio Grande do Sul, Brazil cristina.lay@ufrgs.br Antônio Reis Faculty of Architecture, Federal University of Rio Grande do Sul, Brazil tarcisio@orion.ufrgs.br Virginia Dreux Faculty of Architecture, Federal University of Rio Grande do Sul, Brazil Débora Becker Faculty of Architecture, Federal University of Rio Grande do Sul, Brazil
33. Varesi, H., Mohammadi, J., Shahivandi, A. (2008). Locating urban green space using GIS model (case study: Khorram Aabaad). Journal Of Geography And Regional Development, 10, 83-103.
34. Where women fear to tread: Images of danger and the effects of fear of crime in Singapore Yeoh, Brenda S. A. and Yeow, Pei Lin, Department of Geography, National University of Singapore, 10 Kent Ridge Crescent, Singapore 119260.
35. Women and physical activity in an urban park: Enrichment and support through an ethic of care \$Kira Krenichyn Subprogram in Environmental Psychology, City University of New York Graduate Center, 365 Fifth Avenue, New York, NY 10016, USA.